

Szczepienia ochronne zapewniły skuteczną ochronę milionom ludzi przed ciężkimi chorobami, a nawet śmiercią. Są one najskuteczniejszym środkiem w walce z chorobami zakaźnymi.

Jednym z czynników określających rozwój cywilizacyjny jest rozpowszechnienie szczepień ochronnych na choroby zakaźne. Dzięki obowiązkowym, narodowym programom udało się całkowicie wyeliminować niektóre z groźnych chorób. Fakt ten przyczynił się do znacznego wydłużenia życia.

Od kilku lat szczepienia ochronne mają zastosowanie również w profilaktyce rozwoju nowotworów złośliwych. Należą tu przede wszystkim szczepienia przeciwko wirusom brodawczaka ludzkiego HPV. Obecność przetrwałej infekcji wysokoonkogennych typów wirusów HPV 16, 18, 45, 31, 33, 52, 58, 35, 59, 56, 39, 51, 73, 68 i 66 jest podstawowym czynnikiem rozwoju raka szyjki macicy.

W 2018 roku dyrektor generalny Światowej Organizacji Zdrowia WHO zaapelował o działania na rzecz wyeliminowania raka szyjki macicy jako problemu zdrowia publicznego. WHO wezwała do podjęcia międzynarodowych działań w celu zwiększenia skali szczepień, badań przesiewowych i leczenia stanów przedrakowych. Według tej organizacji istotne efekty szczepień populacyjnych będą widoczne po upływie 30 lat.

W Polsce szczepienia przeciwko HPV nie są obecnie refundowane przez Ministerstwo Zdrowia, ale znajdują się na liście szczepień zalecanych. Z punktu widzenia ochrony zdrowia szczepienia zalecane, zawarte w Programie Szczepień Ochronnych, są tak samo ważne jak szczepienia obowiązkowe. Stanowią one ważną inwestycję w zdrowie.

Wykaz zalecanych szczepień ochronnych oraz sposób ich finansowania i dokumentowania określa Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie wykazu zalecanych szczepień ochronnych oraz sposobu finansowania i dokumentowania zalecanych szczepień ochronnych wymaganych międzynarodowymi przepisami zdrowotnymi.

Szczepienia zalecane dla Twojego dziecka (odpłatne)

Wiek dziecka	Szczepienie zalecane przeciw
6. – 24. tydzień życia	biegunce (rotawirusom)
od 2. miesiąca życia	inwazyjnym zakażeniom Neisseria Meningitidis
dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym i młodzież, która nie chorowała na WZW typu A	WZW typu A
od 10. roku życia	ludzkiemu wirusowi brodawczaka HPV

Zakażenia HPV są najbardziej powszechną infekcją przenoszona drogą płciową i stanowią istotny problem epidemiologiczny na świecie. Są one odpowiedzialne za ponad 90% przypadków raka szyjki macicy.

Według analiz statystycznych WHO ustalono, że przy braku jakichkolwiek zmian w procedurach profilaktycznych w latach 2020-2069, 44 mln kobiet zachoruje na raka szyjki macicy na całym świecie. Zwiększenie zakresu szczepień do 40-90% oraz 90% zgłaszalność na badania przesiewowe raz w życiu do 2050 roku, spowoduje, że zapadalność na koniec wieku zostanie drastycznie zmniejszona i wyniesie 0,8 przypadków/100 tys. w krajach bogatych, 4 przypadki/100 tys. w krajach o średnim statusie ekonomicznym oraz 14/100 tys. dla krajów rozwijających się.

Statystyki wydają się być optymistyczne, ale realizacja takich założeń na światową skalę, a nawet wybranego kraju jest mało realna ze względu na olbrzymie nakłady finansowe, brak sprawnych systemów profilaktyki oraz zbyt niskie zaangażowanie ze strony pacjentów.

W Polsce dostępne są obecnie 3 szczepionki anty-HPV: Cervarix, Silgard oraz Gardasil. Szczepionki przeciw HPV zawierają wirusopodobne cząstki otrzymane drogą rekombinacji genetycznej: 2-walentna, 4-walentna i 9-walentna. Walentność dotyczy ilości typów wirusa, na które działają preparaty. Wszystkie chronią przed najbardziej onkogennymi typami wirusa 16 i 18, 4. Walentna dodatkowo chroni przeciw HPV-6 i 11 a 9 i obejmuje panel HPV typu 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52 i 58.

Szczepienia zalecane są dla dziewcząt i młodych kobiet oraz chłopców i młodych mężczyzn. Po 10 latach programów szczepień przeciw HPV, kraje prowadzące szczepienia odnotowały 90% redukcję infekcji wirusem HPV typu 6, 11, 16 i 18 oraz 90% zmniejszenie zachorowalności na brodawki narządów płciowych. Ponadto aż o 85% zmniejszyła się liczba patologii przedrakowych wysokiego stopnia szyjki macicy.

Szczepionki przeciw HPV są bezpieczne i dobrze tolerowane. Podano ponad 270 mln dawek szczepionki. Występuje niewiele działań niepożądanych tj. ból w miejscu wstrzyknięcia, zaczerwienienie, świąd, obrzęk, zmęczenie, ból głowy i mięśni. Szczepienia nie powinny być podawane dziewczętom poniżej 9 lat, kobietom w ciąży, osobom z uczuleniem na którykolwiek składnik szczepionki. Brak danych na temat stosowania szczepionki u osób z obniżoną odpornością.

Rzeczywistość zaskakuje. Nie daj się zaskoczyć – zrób cytologię!

Przygotowała:
Magdalena Wojtkiewicz
specjalista onkologii klinicznej i radioterapii